

Osijeku. Slikao realističke krajolike, mrtve prirode, portrete i figuralne kompozicije; blizak ekspresionizmu. Samostalno je izlagao u Osijeku, Županji i dr.

LIT.: O. Švajcer, Upoznali smo ga u najzrelijoj fazi, Glas Slavonije, 8. VI. 1967. — Isti, Likovna kronika Osijeka 1850—1969. godine, Osijek 1991, str. 157. R.

VERNIĆ, Zdenko, publicist i filozofski pisac (Karlovac, 24. IV. 1885 — Zagreb, 15. IV. 1944). Završio je studij filozofije i doktorirao 1923. u Zagrebu. Radio je kao novinar i pisao filoz. studije, književne, kazališne i lik. kritike. U razdoblju 1912—36. objavljivao prikaze izložbi u zagrebačkome dnevnom tisku, ponajviše u »Agramer Tagblattu«.

BIBL.: Miroslav Kraljević, Agramer Tagblatt, 1912, 267; Die Totenfeier eines Künstlers, ibid., 1913, 263; Rački Illustrationen zu Dantes Hölle, ibid., 1919, 159; Ein Laie vor dem Kunstwerk (Zur Meštrović-Ausstellung im Kunstpavillon), ibid., 1920, 197. V. Fo.

VERNIĆ-FABIANEC, Dora, kiparica (Gornja Lomnica kraj Velike Gorice, 20. IX. 1891 — Zagreb, 18. IX. 1986). Studirala kiparstvo na zagrebačkoj Akademiji 1922. i 1940—44 (F. Kršinić) te u Parizu 1937—40. kod Blancharda. Radila je psihološki razrađene portrete čistih oblika u kamenu, mramoru, gipsu i bronci (Stanko Pečnik, 1950; Ing. Nikola Bačić, 1953) te medalje (surađivala u ateljeu I. Kerdića). Izlagala je samostalno u Velikoj Gorici 1976. i na izložbama ULUH-a 1948—61.

LIT.: A. Bulat-Simić, Kiparstvo Dore Vernić-Fabianec (katalog), Zagreb 1976. V. Fo.

VERUDA, otok J od Pule. Na vrhu otoka nalazili su se u ruševinama crkva s renesansnim portalom te samostan s vodospremom i grobljem. Crkva (nedavno nestručno adaptirana u svjetovne svrhe) izvorno je gotička građevina, podignuta vjerojatno na mjestu starije crkve.

LIT.: B. Schiavuzzi, Attraverso l'agro colonico di Pola, Atti e memorie SIASP, 1908, 24, str. 159.

VESANOVIĆ, Dinko, arhitekt (Split, 4. VIII. 1915). Diplomirao na Tehničkome fakultetu u Zagrebu 1939. Djelovao u projektnim biroima »Projektant« u Splitu, »Plan« u Šibeniku, a od 1975—87. u vlastitom ateljeu. Projektirao je kompleks »Vile Dalmacije« (1948—49, s B. Bonom, Lj. Gajem) u Splitu, industrijski kompleks Tvornice lakih metala u Šibeniku (1952), osnovne škole na Bačvicama u Splitu (1953), stambene nebodere u Šibeniku (1959), zgradu pošte u Kninu (1962, s Vlastom Vulin), Pedagošku akademiju u Šibeniku (1962—65), hotelski kompleks »Punta« u Vodicama (1968, s Tomislavom Reljom), osnovnu školu u Kaštel Gomilici-Kambelovcu (1969), središnji dječji dispanzer u Splitu (1970), osnovnu školu u Kaštel Lukšiću (1971), Zavod za mentalno retardiranu djecu u Vrlici (1972), dječji vrtić na Manušu u Splitu (1973). Sudjelovao je na natječajima za osnovnu školu u Kaštel Sućurcu (I. nagrada, 1953) i radnički dom na Poljani u Šibeniku (I. nagrada, 1959). R.

VESOVIĆ, Mio, fotograf (Gornja Dobrinja, 24. III. 1953). Završio Akademiju dramske umjetnosti u Zagrebu 1981 (N. Tanhofer). Od 1979. surađuje s fotografom I. Posavcem (Studio MO). U početku zainteresiran za dokumentarnu i socijalno angažiranu fotografiju, poslije konceptualizira fotografske teme (Rosebud, 1985), a u sliku unosi suptilnu liriku (Nebo nad Zagrebom, 1993). Fotografije je objavljivao u »Studentskome listu«, »Poletu«, »Pitanjima« i dr. — Samostalno izlagao u Zagrebu (1983, 1985, 1987, 1988, 1991, 1993) i Beogradu (1985).

LIT.: V. Gudac, Nova novinska fotografija, Pitanja, 1990, 10—12. — D. Matičević, Rosebud (pupoljak, Mio Vesović) (katalog), Zagreb 1985. — J. Vukmir, Nebo nad Zagrebom (katalog), Zagreb 1993. K. Ma.

VESOVIĆ, Velizar, fotograf (Požega, 3. IV. 1948). Diplomirao 1984. na Višoj fotoreporterskoj školi u Beogradu. Fotografije objavljivao u »Poletu«, »Oku«, »Studentskome listu«, »Danasu« i »Startu« te dnevnome tisku u domovini i inozemstvu. Uravnoteženim kadriranjem, analitički odabirući teme snima slikovite situacije i portrete (Pucanj topa na Griču, 1981; Davor Krelja, 1992). Fotografijama oprema kataloge, plakate i knjige. — Samostalno izlagao u Zagrebu i Madridu. K. Ma.

VESTEBURG, Kristian Heinrich, graditelj (? — Zagreb, 20. V. 1816). Od 1811. službeni graditelj zagrebačkoga biskupa M. Vrhovca. Po njegovim je nacrtima iz 1811. sagrađen sklop Stubičkih toplica: kupališna zgrada u baroknoj tradiciji, paviljon s neogotičkim motivima, a 1814. klasičistička kapela. God 1820. izvedena je vjerojatno po njegovu projektu kapela Sv. Martina i dograđena zgrada konvikta u Vlaškoj ulici u Zagrebu.

LIT.: L. Dobronić, Bartol Felbinger i zagrebački graditelji njegova doba, Zagreb 1971. V. Fo.

VETERNICA, selo u Hrvatskome zagorju u općini Mihovljan. Na istoimenome posjedu, koji je kneginja Beatrica Frankopanka 1507. poklonila pavlinima, njihov poglavar, poslije zagrebački biskup, M. Borković podignuo je 1641. samostansku kuću. Uz nju je 1744. sagrađena barokna kapela Žalosne Majke Božje. Na gl. oltaru iz 1755. nalaze se vrsni drveni kipovi, djela pavlinskih kipara: dva velika anđela klanjaju se Majci Božjoj s mrtvim Isusom u krilu. Tri kipa s nekadašnjih bočnih oltara čuvaju se u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu.

LIT.: D. Baričević, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. stoljeća u istočnom dijelu Hrvatskoga zagorja, Ljetopis JAZU, 1972, 76. — M. Kruhek, Povijesno-topografski pregled pavlinskih samostana u Hrvatskoj, u katalogu: Kultura pavlina u Hrvatskoj 1244—1786, Zagreb 1989. — D. Baričević, Kiparstvo u pavlinskim crkvama u doba baroka, ibid. L. D.

VETERNICA, špilja iznad Gornjega Stenjevca u JZ dijelu Medvednice, nedaleko od Zagreba. Sastoji se iz sustava podzemnih horizontalnih hodnika, kanala i dvorana ukupno dugih oko četiri kilometra. Istraživanja su obavljena (1951—71) u početnom dijelu špiljskoga sustava gdje je uglavnom otkriven bogat i raznolik paleolitički nalaz. Osobito je donja sedimentna serija bogata artefaktima, ognjištima i drugim tragovima o boravku paleolitičkih lovaca u njoj. Otkriveni su pojedini nalazi kamenoga oruđa, ali i izraziti tragovi i nalazi koji upućuju na tzv. kult špiljskoga medvjeda. Donji su slojevi sadržavali mnogobrojna oruđa iz srednjega paleolitika — moustérienske kulture (ručni kremeniti šiljci, strugala, grebala, noževi).

LIT.: M. Malez, Neki noviji rezultati paleontološkog istraživanja pećine Veternice, Zagreb 1958. — Isti, Pećina Veternica u Medvednici, Acta geologica, 1965, 5. — Isti, Noviji rezultati istraživanja paleolitika u Velikoj pećini, Veternici i Šandalji, Arheološki radovi i rasprave, VII, Zagreb 1974. — Isti, Nalazišta paleolitskog i megalitskog doba u Hrvatskoj, u knjizi: Istorija jugoslavenskih zemalja, I, Sarajevo 1979. J. Bil.

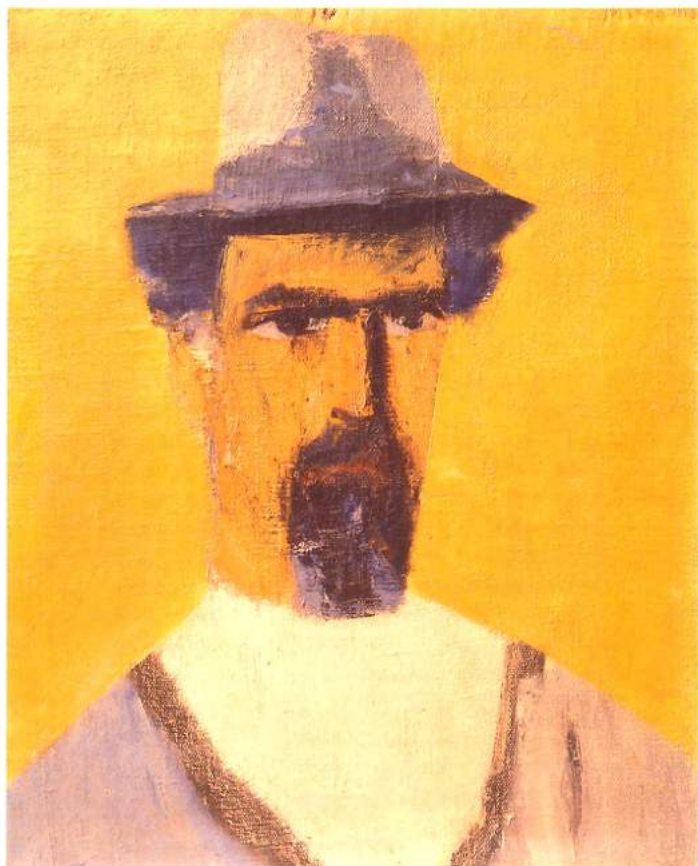
VETERNIČKI KUZMINEC → KUZMINEC VETERNIČKI

VEZIVO, rukotvorina koja se izvodi nizanjem niti do niti na mekoj i gipkoj površini, obično tkanju, pomoću nekoga šiljatog predmeta, najčešće igle. Osnovni elementi pomoću kojih kod vezenja nastaju najrazličitije šare zovu se bodovi. Vezivo je, dakle, neka vrsta mozaika izvedenoga nitima.

U tehničkom pogledu, veziva se mogu podijeliti: prema vrsti niti na svileni, vuneni, laneni, zlatni itd.; prema boji niti na bijeli ili šareni; prema vrsti bodova na veziva križićima, plosna, lančana; prema vrsti šare na plosna, reljefna, aplicirana; prema tehničkoj izvedbi na ručna i strojna. Vezanje križićima tehnički je najjednostavnije; izvodi se u kvadratiću što ga stvara osnova s potkom, pa je već po tome geometrijski određeno. Za nj je najprikladnija podloga laneno platno i kanafas. Na sasvim finim tkaninama v. se izrađuje polukrižićima (*petit point*). Takva i ostala veziva, izvedena na odbrojenim nitima, mnogobrojna su; razvila su se na tradiciji starijih eur. i orijentalnih uzora, a nazivi, često proizvoljni, vrlo su im različiti. Plosni je bod jedan od gl. elemenata vezilačke djelatnosti; nije vezan na kvadratičnu shemu, pa se nizanjem usporednih niti može izvesti svaka figura ili linija, ravna ili valovita. Toj vrsti pripada i zlatovez u okviru kojega se razvilo nekoliko specifičnih tehnika.

Tehnika izvedbe veziva je veoma stara, možda starija od tkanja, jer je vezenje bliže uzlanju, iz kojega su obje tehnike proizašle. Egipatsko je tekstilno umijeće poznavalo i vezenje. Na asirskim i babilonskim spomenicima prikazani su odjeća, sagovi i zavjese urešene vezivom. Rimljani su vezenje, posebice zlatovez koji se mnogo cijenio, upoznali preko Frigije u Maloj Aziji (*opus phrygium*). U Bizantu dolazi do punoga razvitka vezilačke djelatnosti, jer finoća svileni niti, koja se u to doba počela upotrebljavati, omogućuje primjenu raznovrsnih vezilačkih tehnika. U red najpoznatijih biz. veziva idu dalmatika pape Leona III (X—XI. st., Tesoro Vaticano) i epitafois iz Soluna. Jedan od najstarijih spomenika veziva ranoga sr. vijeka jest krunidbeni plašt ug. kralja Stjepana I. iz 1031 (čuva se u Budimpešti). U razdoblju između XIII. i XVI. st. vezenje se u Europi znatno razvilo. Pomoću veziva pokušavali su se čak postići čisto slikarski efekti; prema nacrtima slikara izvodili su se vezovi svilenim nitima na zlatom izvezenoj podlozi. U XV. st. izrađuju se vrlo raskošna crkvena veziva, grbovi i ukrasni amblemi na odjeći, kako je to zahtijevala moda onoga doba. Renesansa upotrebljava, osim navedenih, još i veziva za ukrašavanje unutrašnjih prostora, jastuka, zavjesa, stolnjaka, rublja. Razdoblje baroka, rokoka i ampira obilno primjenjuje sve dotad poznate tehnike vezenja. Zagrebački biskup P. Petretić (u poč. druge pol. XVII. st.) osnovao je vezilačku školu. Među radovima te škole ističe se »Božji grob« zagrebačke katedrale iz 1659. Tijekom XVIII. st. osobito je proširena primjena

M. VEŽA, Autoportret

veziva na svečanoj svjetovnoj odjeći. Za rano XIX. st. karakteristično je vezanje na kanafasu ili gazi, križićima odnosno polukrižićima. Nakon toga upotreba veziva sve više opada, a ono što se još proizvodi sve češće je strojni rad.

U narodnome vezu naših krajeva vidljivi su na jednoj strani biz. i orijentalni utjecaji, a na drugoj tal., osobito venec. (renesansni, barokni) koji su usklađeni s pučkim potrebama i mogućnostima (→ *Narodna umjetnost*).

LIT.: L. Mirković, Crkveni umetnički vez, Beograd 1940. — Riznica splitske katedrale, Split 1972. — J. Radauš-Riharić i B. Szenczi, Vezak vezla, Zagreb 1973. — Riznica zagrebačke katedrale, Zagreb 1983. R.

VEŽA, Mladen, slikar i ilustrator (Brist, 7. II. 1916). Završio Akademiju u Zagrebu 1937 (V. Becić). Predavao na Tehničkoj školi, Pedagoškoj akademiji i Akademiji u Zagrebu (do 1981). Svoj bogati opus započinje u tradiciji J. Račića, M. Kraljevića i V. Becića (*Kačićeva ulica*, 1936; *Gospođa u crnom*, 1938). Značajke su njegovih ranih radova snažan koloristički izraz i dramatsko tumačenje sadržaja (*Krvoproliće seljaka kod Virovitice*, 1938; *Autoportret*, 1942). Postupno se taj izraz smiruje i priklanja kolorističkome realizmu te motivima maštovito komponiranih mrtvih priroda i neposredno doživljenih krajolika iz okolice Makarske (*Michelangelo*, 1940; *Motiv iz Brista*, 1949). U Parizu je naslikao ciklus pariških veduta sabravši u njemu svoje dotadašnje lik. iskustvo (*Hôtel de Ville*; *Place de la Concorde* — obje 1950). Oko 1955. izraz mu se mijenja, eklektički asimilirajući različite poetike u izvornu sintezu s naglaskom na grafičkom elementu i stilizaciji (*Motiv iz Brista*, 1956; *Motiv iz Rogotina*, 1959; *Omiš*, 1960). Na slikama velikoga formata i mnogobrojnim crtežima slika prizore iz života (ciklus *Otisci iz djetinjstva*).

Bavi se zidnim slikarstvom, opremom knjiga i publikacija. — Samostalno je izlagao u Zagrebu, Beogradu, Sisku, Mariboru, Splitu, Bristu, Sarajevu, Osijeku, Bjelovaru i Bejrutu. Retrospektivna izložba priređena mu je u Zagrebu 1980. i Splitu 1995, a izložba »Ilustracije i oprema publikacija 1933—1983« također u Zagrebu 1985. Donacija M. Veže otvorena je za javnost u Zaostrugu 1989.

LIT.: Z. Tonković, Mladen Veža (katalog), Zagreb 1980. — *Isti*, Mladen Veža — Ilustracije i oprema publikacija 1933—1983 (katalog), Zagreb 1985. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, II, Zagreb 1988. — Z. Tonković, Mladen Veža — retrospektiva (katalog), Split 1995. R.

VEŽIĆ, Pavuša, konzervator i povjesničar umjetnosti (Makarska, 18. VIII. 1947). Diplomirao 1976. i magistrirao 1992. u Zadru. Od 1968. radi u Zavodu za zaštitu spomenika kulture u Zadru. Vodio istraživanja i obnovu nadbiskupskoga sklopa, crkve Sv. Šime, palače Nassis, Citadele i Gradske lože u Zadru, te crkve Sv. Jurja u Ravanjskoj. Sudjelujući šire na zaštiti spomenika, posebno istražuje probleme graditeljskoga naslijeđa zadarskoga kraja.

BIBL.: Crkva Sv. Marije Velike u Zadru, Diadora, 1975, 8; Nadbiskupska palača u Zadru, Peristil, 1979, 22; Crkva Sv. Trojstva (Sv. Donata) u Zadru, Zagreb 1985; Sklop župne

M. VEŽA, Motiv iz Brista